

Tallinna Kunstigümnaasium

KESKKONNAANALÜÜS

TALLINN 2025

SISUKORD

Sissejuhatus.....	3
Rohelise kooli õpetajate küsimustiku tulemused 2024-2025 õppeaastal.....	4
Rohelise kooli õpilaste küsimustiku tulemused 2024-2025 õppeaastal.....	7
Rohelise kooli lastevanemate küsimustiku tulemused 2024-2025 õppeaastal	12
Keskkonnaülevaatus kokkuvõte	15
Kokkuvõte.....	17

SISSEJUHATUS

Tallinna Kunstigümnaasium kuulub alates 2022. aastast Rohelise kooli rahvusvahelisse programmisüsteemi, mille eesmärk on toetada keskkonnasõbralike väärtuste kujundamist hariduses ja igapäevases koolielus. Käesolev keskkonnaanalüüs annab ülevaate kooli keskkonnaseisundist 2024/2025. õppeaastal, lähtudes Rohelise kooli teemavaldkondadest.

Analüüs tugineb kolmest sihtrühmast – õpetajatest, õpilastest ja lapsevanematest – kogutud küsimustikuandmetele ning Rohelise kooli töörühma poolt läbi viidud keskkonnaülevaatusel. Tulemused aitavad hinnata seniseid edusamme, kaardistada kitsaskohti ning seada sihte järgmise õppeaasta tegevuskavale. Keskkonnaanalüüs on ühtlasi osa kooli laiemast püüdlusest arendada õppijaid, kes oskavad märgata, mõista ja mõjutada oma keskkonda vastutustundlikult ja loovalt.

ROHELISE KOOLI ÕPETAJATE KÜSIMUSTIKU TULEMUSED 2024-2025 ÕPPEAASTAL

2024-2025 õppeaasta kevadel paluti õpetajatel täita keskkonnaküsimustiku raames Rohelise kooli küsimustik. Küsimustiku link saadeti kooli kollektiivile ning otsestelt juhtidel paluti oma õpetajatele meelde tuletada küsimustiku täitmise olulisusest. Õpetajatelt tuli tagasi 37 täidetud ankeeti. Vastanud õpetajate seas on esindatud kõik ainevaldkonnad.

Elurikkus ja loodus

Ligi 38% õpetajatest on jõudnud uurida, kui palju erinevaid taime-, seene- ja loomaliike õpilased tunnevad, ning 25% on uurinud millised loomad, linnud ja putukad kooli õuealal elavad. Eluslooduse uurimist tehti peamiselt loov- ja kunstitundides või lõimitult teiste ainete tunni sisusse.

Õueala

Õuesõpet ja looduse uurimist oli sel õppeaastal läbi viinud 51,4% õpetajatest. Toidutaimede kasvatamist oli praktiseerinud 21,6% vastanutest, enim nimetati maitserohelist, lisaks nimetati *herneid, hernevõrseid, tilli, erinevaid kõrvitsaid* (Rohelise kooli projekti), *metsmaasikaid*. 78,4% õpetajatest ei ole seda teinud ega plaani seda teha. Õuesõppe tundide sagedus ja vorm varieerusid suurel määral – mõned õpetajad mainisid paari tundi aastas või konkreetseid perioode kevadel ja sügisel, teised viivad õues tunde läbi regulaarselt, sõltuvalt ilmast ja teemast. Õuesõpet praktiseerivad õpetajad ei näe õuesõpet piiranguks, õues saab õpetada *seda, mis vaja, tavapärasel, lihtsalt on vaja uurida, mis teema tuleb ja mõelda välja ideesid kuidas seda teemat õues õppida*. Eraldi tuuakse välja kunstiga seotud tegevused: *Keraamika-loodusvormide uurimine, visandamine. Loodusest inspireeritud disain ja disainerid kes sellega tegelevad*. Lisaks loodusõpetuse ja bioloogia tundidele viiakse õues läbi veel klassijuhataja tunde, inimeseõpetust, taaskasutust, kunsti ja disainitunde, keeletunde, liikumistunde, ajalugu, matemaatikat, eesti keele tunde. Vastanud õpetajatest 7 ehk 19% on jõudnud sel õppeaastal õpilastega õuesõppe raames mere äärde.

Prügi ja jäätmed

Prügi teema ja sellega seotud keskkonnaprobleeme on õppetöös käsitletud enam kui pooled – 62,2% vastanutest. Prügi sorteerimine on koolis tavapärane – 95% õpetajatest tegeleb sellega.

Samuti teeb 86 % õpetajatest kahepoolseid koopiaid ja 70% on valmis printimis- ja koopialemite vähendamata.

Globaalne kodakondsus

ÜRO lapse õiguste konventsiooniga seotud õigusi ja kohustusi on tundides käsitlenud 30% õpetajatest. Enamus õpetajatest (76%) leiab, et kool toetab piisavalt turvalist ja kultuuriliselt mitmekesist õpikeskkonda.

Küsitluses paluti jagada ka näiteid õnnestunud tegevustest, mille eesmärk oli toetada õpilaste teadmisi ja hoiakuid keskkonna, jätkusuutlikkuse või loodushoiu teemal. Õpetajad arvavad, et mõtteviisi muutused toimuvad läbi ainetundide, pideva töö ja märkamise kaudu. Esile toodi näiteks plastikjätmete taaskasutusprojekti, kooliõue kujundamist (õuemööbel ja õppeaed), taaskasutusele keskenduvaid tunde, üleüldiselt säästliku eluviisi propageerimist, pisiprügij korjamist, tervisliku toitumise käsitlemist ning loodushoiu sidumust tekstülesannetes, loov- ja uurimistöid.

Koolile iseloomulikult on paljud loov- ja uurimistööd seotud kunsti ja loominguga ent nende seas on ka töid, mis on seotud Rohelise Kooli teemadega, näiteks valmivad sel aastal järgmised loovtööd: Plakati loomine teemal “Eestimaa mürgised seened: äratundmine välimuse järgi”; Õppekaardid madude tundmaõppimiseks; Linataimed. Mitmed loovtööd keskenduvad toidu teemale ning uurivad rahvuskööke (globaalne kodakondsus): Erinevate riikide rahvustoidud – Venemaa, Itaalia, Ameerika, Eesti; Kariibi toidu retseptiraamat; Jaapanipärased toidud; Pelmeenide vormimine; Lõuna-Korea ja kokandus. Uurimistööde puhul keskenduti jätmete vähendamisele ja ümbertöötlemisele, valminud tööde seas on näiteks järgmised tööd: Taaskasutatud plastikust tooli disain; Taaskasutatavast plastikust ehted; Plastikjätmete taaskasutus modernses moetööstuses; Taaskasutatud riietest riidebrändi loomine.

Õpetajad jõuavad tundides keskkonnaharidust käsitleda üpris süvitsi, nt on uuritud sõdade ökoloogilist jalajälge, tehtud keskkonnavaatlust ja arendatud empaatiat teiste liikide suhtes, otsitud ülemaailmsele prügiprobleemile lahendust, kunstitunnis tutvuti kunstnikega, kes tegelevad keskkonnateemadega. Kuigi osad õpetajad mainivad, et nad ei ole sel õppeaastal Rohelise kooli teemadega jõudnud tegeleda, lähtub õpetajate vastustest, et paljud õpetajad seovad keskkonnahariduse igapäevase õppetöö sisse.

57% vastanutest leidis, et koolis on tühjades ruumides alati valgustus välja lülitatud. Kõige populaarsem viis kooli tulemiseks on ühistranspordiga, 22 vastanut ehk 42% valis selle

variandi, isikliku autoga liigub 18 ehk 35% õpetajatest, jalgsi tuleb 7 ehk 13% ning rattaga saabub kooli 4õpetajat ehk 8%.

Järgmiseks õppeaastaks sooviti enim keskenduda teemadele nagu õueala (19) , prügi (14), tervis ja heaolu (14), meri ja rannik (12), jäätmed (10), energia (9) ja jäätmed (8) – küsimuses said õpetajad valida kuni 3 kõige olulisemat teemat.

Õpetajatelt küsiti ka kuidas võiks nende arvates kooli jätkusuutlikumaks muuta. Õpetajatel oli palju erinevaid ettepanekuid erinevatest vaadetest. Toodi välja, et kool ise võiks olla keskkonnateadlikum tarbija: *Baasasjad (nagu nuustikud, tahvlilapid, rätikud) võiksid olla mitmekordselt kasutatavad, taaskasutatud ja plastivabadest komposteeruvatest materjalidest, et vähendada mikroplasti teket ja jäätmeid ei tekiks.* Ühe ettepaneku järgi võiks ka noorematel õpilastel olla kunstitarvikud ühiskasutuses ning taaskasutustund võiks olla kõikidel algklassidel (praegu on see vaid ühel paralleelklassil). Paberõpikute ja TV asemel võiks õpetajate arvates kasutada rohkem digitaalseid materjale: *Digitaalsed õpikud - need on ju ometi olemas, siis miks mitte neid kasutada.*

Samuti peaks ka edaspidi tähelepanu pöörama prügi sorteerimisele, toidukoguste ja jäätmete jälgimine. Õpetajad soovivad teha veel rohkem õuesõpet, õueala arendamist õppetöök ja puhkealaks, koolis võiks olla kasvuhoone, mida saaks talvisel perioodil kasutada, rohkem ise tegutseda: *Näpu mulda, kõik koos!* Veel soovitatakse integreerida Rohekooli teemad 5.-9. klasside loodusõpetuse ainete paketti.

ROHELISE KOOLI ÕPILASTE KÜSIMUSTIKU TULEMUSED 2024-2025 ÕPPEAASTAL

Rohelise kooli töörühm palus veebruari lõpus/märtsi alguses klassijuhatajatel oma klassides läbi viia Rohelise kooli küsimustiku. Kokkuleppekohaselt võisid 1. kooliastme klassid küsimustikku täita kollektiivselt, vanemates klassides ootasime, et õpilased täidavad küsimustiku individuaalselt. Analüüs ühendab kvantitatiivseid tulemusi ja avatud vastuseid, et mõista süvitsi noorte teadlikkust, hoiakuid ja kogemusi keskkonnaga seotud teemadel. Vastuseid tuli tagasi 114, vastajaid oli nii gümnaasiumist (20), põhikooli kolmandast astmest (59), põhikooli teisest kooliastmest (34) ja esimest kooliastmest üks kollektiivne vastus.

Vastuste analüüs

Elurikkus ja loodus

Palusime õpilastel nimetada millised puud ja põõsad kasvavad meie kooli õuealal, et teada saada kui tähelepanelikud nad on, kas nad teavad enamlevinud puude nimetusi. Puud ja põõsad meie kooli õuealal ei ole varustatud infotahvlitega. 34 õpilast vastas, et nad ei tea või jätsid vastuseks kriipsu, punkti või muu sellise, paar sellist vastust oli antud ka inglise keeles, võimalik, et õpilased ei oska puude ja põõsaste nimetusi nimetada. Meie koolis on väga suur arv muukeelseid õpilasi.

Kaske mainiti 44 korral, kastanit või hobukastanit mainiti kokku 21 korral, järgnesid mänd ja kuusk, mõlemat mainiti 20 korral, õunapuud mainiti 12 korral. Need vastused viitavad tugevale teadlikkusele tavalisematest liikidest, kuid harvem mainitud liike võiks tutvustada rohkem, suurendades õpilaste botaanilisi teadmisi.

Õpilased mainisid kõige sagedamini oravaid (22 korda), sipelgaid (20 korda), herilasi (14 korda), kasse (13 korda) ja ämblikke (12 korda). Need tulemused näitavad head tähelepanu kooliõuel tavapäraselt nähtavate loomaliikide suhtes, kuid tähelepanu võiks juhtida ka vähem nähtavatele liikidele.

Õuesõppetunnid ja õppekäigud:

Ligikaudu 45% õpilastest on sel õppeaastal osalenud õppekäikudel mere äärde või metsa. Rohkem kui pooled õpilased (55%) seda teinud ei ole, mis annab märku vajadusest suurendada õuesõppe võimalusi ja õppekäikude arvu. Ainult 28% õpilastest märkis, et talvel on toimunud õuesõppetunde. Selge vajadus on suurendada aktiivõpet looduses ka külmematel aastaaegadel.

Õueala

Küsimusele, kas ja mida Sa muudaksid meie kooli õuealal, tuli väga palju erinevaid vastuseid. Kõige sagedamini pakutud muudatused: Istumiskohad / istumisala – 9 korda; mänguväljak – 4 korda; batuut – 4 korda. Teised märkimisväärsed ettepanekud: lisada pingid – 3 korda; kiiged – 2 korda; korvpalli väljak – 2 korda; ronimisalad / ronimisvõimalused – 2 korda; prügikastide lisamine õuealale – 2 korda; varjualuste loomine – 2 korda.

Need ettepanekud näitavad, et õpilased soovivad rohkem aktiivse puhkevõimaluse, mängu- ja liikumisvõimaluste ning mugavama õues olemise võimalusi.

Transport

Õpilased kasutavad kõige enam ühistransporti (100 mainimist), järgnes jalgsi tulemine (54 mainimist). Mõned õpilased tõid ka välja: "*tulen rattaga kui ilm lubab*", "*ema toob autoga, kui vihma sajab*" ja "*kasutan tõuksi kui lumi läinud*". Enamus õpilasi (75%) peab jalgsi või ratta kasutamist ohutuks, mis näitab head alust keskkonnasõbraliku transpordi julgustamiseks.

Toit

Üle poole õpilastest (54,4%) pidas oluliseks, et toit oleks kasvatatud ja toodetud Eestis. Õpilased põhjendasid seda muu hulgas järgmiselt: „*Eesti toit on tervislikum*“; „*Kohalik toit on värskem*“; „*Toetab Eesti talunikke*“, „*Vähem saastet, kui ei transpordita kaugelt*“. 12,3% õpilastest on tundides osalenud aruteludes, mis käsitlevad toidu päritolu ja transpordi mõju keskkonnale.

Küsimusele, kas õpilased võtavad kooli kaasa tervislikku vahepala (nt puuvilja või köögivilja), vastas jaatavalt 18,4%. Võimalik, et paljud õpilased ei tee seda seetõttu, et nad söövad regulaarselt koolis pakutavat lõunasööki või kasutavad tasuta puu- ja köögiviljade võimalust, mida kinnitas 84% vastanutest.

Küsimustikus uuriti ka, kas õpilastele maitsevad kalatoidud, tulemustest selgus, et natuke alla poole (46.5%) vastas jaatavalt. Selline jaotus viitab, et kalatoidud ei ole kõigile õpilastele harjumuspärane ega atraktiivne valik. Mõni õpilane märkis avatud vastustes, et „ei söö kala üldse“, samas kui teised põhjendasid meelsust maitseeelistusega või harjumusega. Siin on võimalus kasvatada teadlikkust kala toiteväärtusest ja jätkusuutlikkusest, nt tutvustades erinevaid valmistusviise või korraldades kalapäevi.

Vastustest selgus, et 61% vastanutest ei tea, et neil on võimalik sööklale tagasisidet anda, kuigi tegelikkuses on selline võimalus olemas.

Vesi

Enamik õpilasi (87%) võib tunnis vett juua ning 84% saab kasutada isiklikku joogipudelit. Mõned praktilised põhjendused kraanivee eelistamisele olid: "odavam", "pudelvett toodetakse ja transporditakse rohkem", "kraanivesi ei tee prügi". Lisaks küsiti õpilastelt ka, miks peaks kraanivett pudeliveele eelistama, millele mitmed vastasid, et kraanivesi on odavam, keskkonnasõbralikum ja ei tekita plastprügi. Samas, vee säästmise vajaduse kohta oli palju ebakindlaid vastuseid (35 „ei tea“ vastust), mis näitab vajadust tõsta teadlikkust vee säästmisest ja kraanivee eelistamisest. See viitab positiivsele hoiakule ja teadlikkusele vee tarbimise ja säästmise teemadel.

Globaalne kodakondsus

ÜRO laste õiguste konventsiooni puudutavate küsimuste analüüsi põhjal võib järeldada, et õpilaste seas esineb mitmeid arusaamatuid või lünlike vastuseid, näiteks "ma ei tea" ja "ei tea". Samas leidis ka mitmeid selgitavaid või oma sõnadega antud vastuseid, nagu: "see kaitseb laste õigusi", "õigus koolis käia", "õigus turvalisusele", "õigus mängida", samuti mainiti õigust nimele ja kodakondsusele või õigust kaitsele diskrimineerimise eest. Mõned väljendasid oma teadmatust inglise keeles: „I don't know“ või segaseid fraase nagu „ahh“. Need näited viitavad, et osad õpilased omavad põhilist arusaama ning neid teadmisi saaks süvendada mänguliste või praktiliste õppemeetodite kaudu.

Paljud õpilased ei teadnud, mis on ÜRO laste õiguste konventsioon (35 vastust „ei tea“). Ka õiguste nimetamisel oldi ebakindlad (39 „ei tea“ vastust). See näitab vajadust tõsta teadlikkust laste õigustest läbi hariduslike tegevuste.

68,4% õpilastest vastas, et tundides tutvustatakse teiste maade kombeid ja kultuure, samas kui 31,6% ei ole sellega kokku puutunud. Üksikud tõid ka välja isiklike kogemusi: „*Rääkisime saksa jõulukommetest*“, „*Hispaania kultuuri tutvustati hispaania keele tunnis*“, kuid enamik ei täpsustanud. Siit võib järeldada, et lisaks tundidele, kus pööratakse tähelepanu erinevatele kultuuridele, puutuvad õpilased igapäevaselt kokku kultuuride mitmekesisusega, sest meie koolis õpib palju erinevatest rahvustest õpilasi.

Jäätmed ja prügi

Jäätmete ja prügi teemal näitasid õpilased tugevat teadlikkust ja isiklikku kokkupuudet. Enamus vastanutest (86,8%) kinnitas, et koolis on olemas võimalus jäätmeid liigiti koguda, ning 78,1% leidis, et prügikastid asuvad õigetes kohtades ja neid on piisavalt. Samas tuli õuealal paiknevate prügikastide kohta välja vastupidine tendents – seal leidis 79% õpilastest, et prügikaste on liiga vähe. (Märkusena, õuealal on hetkel ainult suured prügikonteinerid.)

Avatud vastustest ilmnas, et õpilased mõistavad prügi mõju loodusele üsna hästi. Korduvalt mainiti, et „loomad söövad prügi ja surevad“, „prügi tapab loodust“, „prügi saastab keskkonda ja vett“. Need vastused viitavad emotsionaalsele sidemele elusloodusega ning arusaamale, et jäätmed ei kao iseenesest. Samuti nimetati prügi lagunemise pikaajalist mõju: „See laguneb väga kaua ja reostab.“

Kui küsiti, kuidas õpilased ise saaksid prügi vähendada, mainiti sageli „sortimist“, „prügi mitte maha viskamist“ ja „tarbimise vähendamist“. Näiteks kirjutas üks vastaja: „Sorteerin prügi kodus ja koolis“, teine lisas: „Ei viska prügi maha vaid viskan kasti.“

86% õpilaste kogemusel teevad õpetajad töölehti ja koopiaid kahepoolsel kujul. See näitab, et enamik õpetajatest rakendab ressursi- ja energiasäästu põhimõtteid.

Ainult 10,5% õpilastest märkis, et nende vihikud on ümbertöödeldud paberist, 17,5% ütlesid „ei“ ning enamus – üle 70% – ei teadnud sellele küsimusele vastust. See näitab, et kuigi õpilaste teadlikkus on kõrge, ei käitu nad alati vastavalt teadmistele. Samuti tuleb mees pidada, et õpilased sõltuvad oma tarbimisharjumustes vaneamate teadlikkusest ja majanduslikust võimekusest.

Tervis ja heaolu

Küsimustikus ei ole eraldi tervist ja heaolu puudutavaid küsimusi. Õpilased on täitnud riiklikke heaolu küsimustikke. Teistes kategooriates on küsimusi, mis on seotud tervise ja heaoluga, nt joogivee kättesaadavus ning tervislik toitumine.

Õpilaste kaasamine

Rohelise kooli küsimustikus anti õpilastele võimalus väljendada oma mõtteid kahel olulisel teemal: kuidas muuta kooli õueala paremaks ning kuidas saaks kool tervikuna olla keskkonnasõbralikum. Need küsimused andsid õpilastele vabaduse pakkuda ideid, mis peegeldavad nii nende isiklikku kogemust kui ka keskkonnateadlikkust. Vastused varieerusid sisukatest ettepanekutest kuni tõdemusteni „ei tea“, mis viitab vajadusele veelgi paremini noori kaasata ja inspireerida.

Õueala arendamine

Õueala parendamise osas kerkisid enim esile soovid, mis keskendusid mugavusele, rohelusele ja tegevusvõimalustele. Õpilased soovisid: rohkem istumisalasid ja pinke, taimestikku ja hoolitsetud haljastust: „kasvataks rohkem lilli“, „rohkem puid“, „roheline terrass“; atraktsioone ja sportimisvõimalusi: „uus batuut, vana on katki“, „jõusaal“, „võiks olla rohkem tegevusi väiksematele“

Kool keskkonnasõbralikumaks

Küsimusele “Kuidas saaks kool keskkonnasõbralikum olla?” vastasid paljud õpilased: „ei tea“, „ei vasta“, „ma ei tea“, samas leidis ka mõningaid läbimõeldud vastuseid: „Vähem paberit, rohkem tahvelarvuteid“, „Rohkem prügi sorteerimist ja korduskasutust“, „Plakatid, mis õpetavad, kuidas õigesti prügi sorteerida“, „Et õpetajad annaksid eeskuju – nt ei trükiks igat töölehte välja“.

ROHELISE KOOLI LASTEVANEMATE KÜSIMUSTIKU TULEMUSED 2024-2025 ÕPPEAASTAL

Rohelise kooli töögrupp saatis märtsi alguses lapsevanematele ekooli kaudu palve täita igaaastane Rohelise kooli küsimustik. Üleskutsule reageeris 22 lapsevanemat.

Vastanutest 77% ehk 17 olid teadlikud, et Tallinna Kunstigümnaasium on Rohelise kooli võrgustiku liige ning 5 vastanut ei olnud sellest teadlikud. Samuti pidas 77% keskkonnaharidust ja keskkonnasõbralikku käitumist koolikeskkonnas „väga oluliseks“, 18 % pidas seda „oluliseks“ ja vaid üks vastaja (5%) ei pidanud seda tähtsaks. Küsimusele, kas kool pöörab keskkonnaharidusele piisavalt tähelepanu, vastasid pooled jaatavalt, 5% ehk üks vastanutest eitavalt ning 45% ei osanud sellele hinnangut anda.

Lapsevanematelt uuriti ka võimalusi, kuidas muuta kool keskkonnasõbralikumaks. Vastustes toodi esile koostöö tihendamist koolipere ja vanemate vahel, samuti praktilisi samme nagu õuevahetunnid, loodusmatkad, prügi sorteerimine ja energiasääst. Oli ka neid, kes märkisid, et ei oska ettepanekuid teha.

Keskkonnahariduse omandamine on lastevanemate arvates toimunud peamiselt projektipäevade, tavapärase õppetöö, huvitundide ning ekskursioonide kaudu. Rohelise kooli teemadest peeti enim käsitletuteks prügi ja jäätmeid, tervist ja heaolu, elurikkust ja loodust, samuti teemasid nagu vesi, meri ja energia. Küsimuses, millistele teemadele tuleks tulevikus rohkem rõhku panna, toodi enim esile tervis ja heaolu (15), energia (11), meri ja rannik (10) elurikkus ja loodus (10) ning prügi (10), kõik roheline kooli teemad said vaenamte poolt märgitud, kõige vähem valiti globaalset kodakondsust (6). Järeldus: lapsevanemate arvates võiks fookusesse seada teemad millega nad igapäevaselt kokku puutuvad ja mis on nõ käega katsutavad. Samuti võib globaalne kodakondsus teema jääda abstraktseks ja mitmeti mõistetavaks.

Lapsevanemad vestlevad ka kodus keskkonnateemade üle. Vanemad mainisid arutelusid prügi sorteerimise, taaskasutuse, kliima ja tarbimisharjumuste üle. Üks vastaja tõi välja näiteks: „olemasolevate asjade ja riiete eluea maksimeerimine“. Mitmed vastanud tõid välja loodushoiu tähtsuse, sh puhta vee olulisuse.

Prügi ja jäätmed

Kodune prügi sorteerimine on laialt levinud – 91% vastanutest sorteerib kodus prügi. Ka digiprügi vähendamist peetakse oluliseks – 36% seda „väga oluliseks“, 27% „oluliseks“ ja 32% „mõnevõrra oluliseks“. Küsimusele, kas ja milliste konkreetsete samme nad rakendavad digiprügi vähendamiseks, vastasid mõned vanemad, et nad ei ole veel sellele teemale eraldi tähelepanu pööranud, mitmed vastanud mainisid korrapäraselt vanade ja kasutute e-kirjade ja failide kustutamist. 86% vastanutest pingutab kodus toidujäätmete vähendamise nimel.

Toit

Küsimusele, kas nende laps sööb koolis pakutavat lõunasööki vastas 64% jaatavalt ning 32% valis vastuse variandiks „mõnikord“, eitavalt vastas üks lapsevanem. 14% vastanute lapsed võtavad igapäevaselt kooli kaasa tervisliku vahepala või kerge eine; 41% vatanute lastest teeb seda mõnikord ning 45% vastanutest ei tee seda. 73% vastanute lastest võtab kooli kaasa isikliku joogipudeli.

77% vastanutest jälgib toodetel olevaid erinevaid kvaliteedi- ja toidumärgiseid (nt õiglase kaubandus, mahepõllumajandus, ökomärk jt) ning 23% ei tee seda. 32% ehk 7 vastanu jaoks on need märgised väga olulised, 6 ehk 27% jaoks olulised, 32% ehk 7 vastanu jaoks mõnevõrra olulised. 2 vastanu ehk 9% ei ole need olulised. 77% vastanutest eelistab võimalusel kohalikke tooteid ja kaupu.

Globaalne kodakondsus

Küsimusele, kas koolis pööratakse piisavalt tähelepanu globaalsetele probleemidele ja väljakutsetele, vastas 9 ehk 41% „jah“, 55% „ei oska öelda“ ning üks vastanutest ütles „ei“. Samamoodi vastati küsimusele, kas koolis pööratakse piisavalt tähelepanu ja tutvustatakse teiste maade kombeid, jutte, muusikat jms – 9 vastanut ehk 41% vastas „jah“, 12 vastanut ehk 55% ei osanud hinnangut anda ning 1 vastanu ehk 5% vastas eitavalt. 68% vastanud lapsevanema arvates on koolipere üksteise suhtes salliv ning 7 vastanut ehk 32% ei oska öelda.

Tervis

14% vastanutest veedab perena tihti nädalavahetuse ti aktiivselt aega, näiteks matkates, rattaga sõites või muud liiki füüsilisi tegevusi harrastades, 64% teeb seda mõnikord ja 23% ehk 5 vastanut teeb seda harva.

Transport

50% vastanute lapsed tulevad tagavliselt kooli ühistranspordiga, 25% vastas jalgsi, 19% vastas, et jalgratta või tõukerattaga ning vaid 6% ehk 2 vastas, et toovad lapsed autoga kooli. 77% vastanu arvates on jala või kergliiklusvahendiga kooli tulemine turvaline, 18% vastanutest ei osanud öelda ning üks vastanu (5%) vastas küsimusele eitavalt. 86% arvates on kooli parkla õpilaste jaoks turvaline, 3% ehk 14% vastas sellele küsimusele eitavalt.

Küsimusele missuguste tegevustega võiks õpilastele kekkonnateemasid tutvustada on vanematel erinevaid ettepanekuid ning mõned vanemad ei osanud midagi välja tuua. Soovitati keskkonnateemasid rohkem tavaprogrammiga integreerida, tuua õppetöö sisse rohkem praktilisi tegevusi: pesakastide ehitamine, näitlik prügi sorteerimine, lilleniitude peenar putukate vaatluseks, köögiviljade ja maitsetaimede kasvatamise huvitund, loodusgiidiga väljasõidud, korraldada üldiselt rohkem ekskursioone, kutsuda külalisesinejaid. Gümnaasiumi osas anti väga konkreetne tagasiside: *Projektipäevad ja eraettevõtete külastused, kes reaalselt tegutsevad valdkonnas. Samuti võikd kaaluda gymnaasiumis mingeid linke EKA sotsiaalse disaini valdkonnaga. Mõni hariv loeng vms, sest protsesside disainiga saab palju ära teha. Samuti meedia suunal võiks katsetada noorte peal toimivate nn sõnumite toimivust js päriselt kohale jõudmist. Nt grupitööna, testimisega vms.*

Vanemate kaasamine

Küsimusele, kuidas lapsevanemaid Rohelise kooli tegevustesse rohkem kaasata tuli erinevaid vastuseid. Paljud vastanud ei osanud konkreetseid pakkumisi teha, paaril korral soovitati anda lapsele koju selliseid ülesandeid, mida ta peaks koos vanemaga tegema, nt pesakasti ehitamine, pakuti välja ka, et lapsevanemaid võiks ekskursioonidele kaasa kutsuda või korraldada töötubasid ka lapsevanematele. Mõned vanemad sooviks rohkem infot Rohelise kooli tegevuste kohta. Küsimustikus vastas üks lapsevanem, et soovib liituda Rohelise kooli töögrupiga.

Üldiste ettepanekute ja soovitude juures soovivad vanemad samas vaimus jätkata, teha rohkem teavitustööd sh vanemate hulgas, korralda rohkem ühiseid väljasõite loodusesse või tunnistavad, et neil ei ole praegu konkreetseid ettepanekuid. Kiidetakse õuevahetundi ning soovitatakse selle ajal pakkuda erinevaid huvitegevusi.

KESKKONNAÜLEVAATUSE KOKKUVÕTE

Rohelise kooli töörühm teostas keskkonna ülevaatuses kahes etapis veebruari keskel ja märtsi alguses. Kokkuvõttes on esitatud vaatluse ja hinnangu tulemused teemade kaupa, eistatakse tugevused ning seejärel arengukohad, mis tasub järgmise õppeaasta tegevuskava koostades arvesse võtta.

Elurikkus ja loodus

- + Koolis on olemas puud, põõsad ja hekid, uute taimede valikul eelistatakse kohalikke liike.
- Puud, põõsad ja taimed ei ole kaardistatud, õuealal ja siseruumides puuduvad infosildid.

Õueala

- + Loodud on mitmekesised õppimis- ja liikumisvõimalused õues – olemas on ronimisvahendid, õppeaed ja kasvavad taimed.
- Taimedel puuduvad tähised, mis piirab õppeväärtust.
- Puudub klassikaline õuesõppe klass/ala

Meri ja rannik

- + Mere temaatika on kaasatud õppetöösse ning toimuvad õppekäigud mere äärde, samuti on osaletud talgupäevadel, mis kooli asukohast tingituna toimuvad mere ääres.
- Suurenda õppetöö lõimimist mere ja ranniku teemadega, sh kaudsed seosed.
- Suur osa õpilasi ei söö kala.

Prügi ja jäätmed

- + Jäätmete liigiti kogumine on korraldatud ja jäätmekastid on vastavalt märgistatud.
- Õuealal ei ole prügikaste.

Tervis ja heaolu

- + Koolis pakutakse erinevaid salateid ja võimaldatakse söögivahetunnil tasuta puu- või aedvilja võtta.
- Kõigil õpilastel ei ole võimalus koolis maitsetaimi või köögivilju kasvatada.

Globaalne kodakondsus

- + Kool osaleb rahvusvahelistes koostööprojektides (Erasmus).

- Menüüs ei ole esindatud teiste kultuuride toite.
- Õpilaste teadmised ÜRO laste õiguste konventsioonist on kesised (laste õiguste ja kohustuste nimetamine).

Transport

- + Piisavalt parkimiskohti jalgratastele ja tõukeratastele. Suvemäe kooliosa juurde lisati sel õppeaastal rataste parkimiskoht.
- Pole eraldi tähelepanu pööratud: klassiekskursioone tellides võiks eelistada madalama heitenormidega busse.

Energia

- + Enamus klassidesse paigaldati uus valgustussüsteem, mis on valgus- ja aktiivsustundlik.
- Ei ole piisavalt tähelepanu pööratud elektri ja soojuse tootmise keskkonnamõjudele.
- Andmeid ei kasutata õppetöös.
- Energia ei ole olnud eraldi fookusteema.

Toit

- + Kool kasutab võimalusel kohalikku toorainet ning koolimenüü sisaldab taimetoidu valikut.
- Kaaluda Taimse teispäeva programmiga liituda, sellisel juhul oleks ühel päeval nädalas koolilõuna kõigile taimne.
- Nutikasvuhoone on rikkis.

Vesi

- + Kraanide sulgemisele ja veesäästule pööratakse tähelepanu, olemas on joogipudelite täitmise võimalused.
- + Veel sel kevadel ehitatakse õpilastega vihmaveekogumise süsteem taimede kastmiseks.
- Magevee olulisuse ja vee globaalsete probleemide selgitamine õpilastele.
- Veekulu süsteemne jälgimine, andmete kasutamine õppetöös.

Kliimamuutused

- + Taimetoitu pakutakse igapäevaselt.
- + Väetamisel kasutatakse komposti saadust.
- Kliimamuutused ei ole olnud fookusteema. Koolipere ei ole arutanud, kuidas nende isiklik käitumine saab kliimamuutuste peatamisele kaasa aidata.

KOKKUVÕTE

Rohelise kooli keskkonnaanalüüsi tulemused näitavad, et Tallinna Kunstigümnaasiumis on keskkonnateadlikkuse ja -hariduse edendamisel tehtud märkimisväärseid edusamme. Küsitlused õpetajate, õpilaste ja lapsevanemate seas, samuti keskkonnaülevaatus, toovad esile nii tugevused kui ka arenguvajadused, mis aitavad suunata kooli jätkusuutliku arengu järgmisi samme.

1. Elurikkus ja loodus

Kooliõuel kasvab mitmekesist taimestikku ning õpetajad lõimivad elurikkuse teemasid ainetundidesse, eriti loodusõpetuse ja kunsti kontekstis. Õpilased tunnevad tavalisemaid puu- ja põõsaliike ning oskavad nimetada ka loomi, keda õuealal kohatakse. Samas puuduvad õuealal infotahvlid ning taimed (siseruumides ja õuealal) ei ole kaardistatud, mis toetaks õppimist. Vanemad väärtustavad loodusmatku ja loodushoidu ning räägivad kodus loodushoiust lastega.

2. Õueala

Koolil on olemas õppeaed ja taimekasvatuskastid ning ronimisvahendid, kuid puudub spetsiaalne õuesõppeklass, millest tunnevad puudust nii õpetajad kui õpilased. Soovitatakse ka taimi juurde istutada, kasvuhoone ja eraldi puhkealad luua, õpilased pakuvad välja atraktsioone, sh kiikesid. Õuesõpe toimub ebaühtlaselt – soojal ajal rohkem, talvel vähem. Õuealal võiksid olla prügikastid.

3. Meri ja rannik

Kool asub mere ääres, õppekäike ja õuesõppetunde on mere äärde lihtne korraldada, ka koristustalgutel jõuab koolipere tavaliselt mere äärde. Õpilaste seotus selle teemaga on pigem nõrk – pooled õpilastest ei ole mere äärde õppima jõudnud. Kala kui toiduaine populaarsus on madal, mistõttu on oluline käsitleda kalanduse jätkusuutlikkust ja tervislikkust süsteemsemalt.

4. Prügi ja jäätmed

Jäätmete sorteerimine on koolis ja kodudes hästi juurdunud. Enamus õpetajatest ja õpilastest sorteerib prügi ning oskab selgitada selle vajalikkust. Koolis ja kodus pööratakse tähelepanu

ka toidujäätmetele ja nende vähendamisele. Õpilased väljendavad arusaama prügi mõjust loodusele. Samas ei ole õuealal piisavalt prügikaste ning ümbertöödeldud materjalide kasutamine (nt vihikud) ei ole veel levinud. Vanemad pööravad tähelepanu ka digiprügil.

5. Tervis ja heaolu

Tervislik toitumine ja vee tarbimine on koolis toetatud – saadaval on salatid, tasuta puu- ja köögiviljad, enamik õpilasi kasutab isiklikku joogipudelit. Õpilased ei võta sageli kodust tervislikke vahepalasisid kaasa, mis viitab vajadusele teadlikkust tõsta. Kehalise aktiivsuse kohta koguti vähe andmeid, kuid lapsevanemad märkisid, et pered liiguvad looduses pigem mõõdukalt. Koolil oleks võimalus rohkem keskenduda vaimsele heaolule ja terviseõpetusele integreeritud moel.

6. Globaalne kodakondsus

Teema jäi paljudele õpilastele ja vanematele abstraktseks. ÜRO laste õiguste konventsiooni teadmised on nõrgad ning paljud ei oska neid selgitada. Samas käsitletakse mõnes tunnis teiste rahvaste kultuure ning loovtööd käsitlevad erinevaid rahvuskööke.

7. Transport

Enamik õpilasi ja õpetajaid kasutab kooli tulekuks ühistransporti, jalgsi liikumist või jalgratast. Kool on paigaldanud täiendavaid rattahoidlaid. Vanemad ja õpilased tajuvad kooliteed ja kooliparklat turvalisena. Ekskursioonide jaoks bussi tellides võiks eelistada madala heitenormidega bussi.

8. Energia

Kooli valgustussüsteem on uuendatud ning osaliselt automaatne. Siiski ei ole energia teema olnud õppetöö fookuses – kooli ressursikuluandmeid ei kasutata süsteemselt õppetöö osana. Õpilased vajavad rohkem teadmisi elektri ja soojuse tootmise keskkonnamõjudest ning säästva energia kohta.

9. Toit

Kool kasutab võimalusel kohalikku toorainet ja pakub igapäevaselt taimetoitu. Õpilased väärtustavad Eestis kasvatatud toitu, kuid toidu päritolu ja mõju keskkonnale käsitletakse vähe.

Kalatoidud ei ole populaarsed, mis viitab vajadusele laiendada õpilaste toiduteadlikkust. Vanemad jälgivad kodus kvaliteedi- ja keskkonnamärgiseid ning soovivad, et kool pööraks rohkem tähelepanu praktilisele toiduteemale, nt kasvatamine ja töötlemine. Paljud õpilased ei tea, et neil on võimalus sööklale tagasisidet jätta.

10. Vesi

Kraanivee joomine on koolis aktsepteeritud ja levinud. Õpilased tunnevad selle eeliseid ning saavad kasutada isiklikke pudeleid. Kool on alustanud vihmavee kogumise süsteemi rajamist, mis pakub võimalust kaasata õpilasi praktilisse õppesse. Madega vee säästmise vajalikkusest kohalikul ja globaalsel tasandil tuleb veel õpilastele selgitada.

11. Kliimamuutused

Teema ei ole seni olnud kooli fookuses, kuigi teemat käsitletakse ainetundides (nt kunsti või ühiskonnaõpetuse kaudu), eriti vanemates klassides. Kliimamuutustega seotud tegevused (nt taimetoidu pakkumine, kompostimine) juba toimivad koolis, kuid teema vajaks süsteemsemat käsitlust.

Tugevused:

- **Jäätmete ja prügi sorteerimine** on koolis hästi korraldatud – nii õpetajad kui ka õpilased kasutavad liigiti kogumise võimalusi ning õpetajad vähendavad paberikasutust. Lapsevanemad kinnitavad, et ka kodudes pööratakse jäätmete vähendamisele ja sorteerimisele tähelepanu.
- **Vee tarbimise teadlikkus** on kõrge – õpilased saavad kasutada isiklikke joogipudeleid, kraanivesi on eelistatud ning vee säästmise teemat puudutatakse tunnis.
- **Õpilaste ja õpetajate valmisolek keskkonnateemade käsitlemiseks** on üldiselt hea – õpetajad lõimivad teemasid ainetundidesse, näiteks uurimistöode ja loovtööde kaudu, mis käsitlevad loodust, taaskasutust ja globaalset kodakondsust.
- **Koolipere liikumisharjumused** on keskkonnasõbralikud – paljud õpetajad ja õpilased tulevad kooli ühistranspordiga, jalgsi või rattaga. Parkimistaristu kergliiklejatele on täiustunud.

- **Lapsevanemad** suhtuvad Rohelise kooli tegevustesse toetavalt, olles huvitatud praktilistest tegevustest ja rohkemast infovahetusest. Kodudes käsitletakse keskkonnateemasid igapäevaselt.

Arenguvõimalused ja väljakutsed edaspidiseks:

- **Õuesõppe osakaal** on küll mitmete õpetajate praktikas esindatud, kuid talvisel perioodil on see väike. Ainult kolmandik õpilastest on kogenud talvist õuesõpet. Vajalik on luua õuesõppeklass või püsiv õppeala, mis soodustaks aastaringset aktiivõpet õues.
- **Elurikkuse ja taimede tähistamine** kooli territooriumil on puudulik – puuduvad infosildid ning taimestikku ei ole kaardistatud, mis piirab selle kasutamist õppetöös.
- **ÜRO Laste õigused ja globaalne kodakondsus** on valdkonnad, milles õpilaste teadlikkus on vähene.
- **Toidu teemade käsitlemine** koolis vajab süvendamist. Kuigi õpilased väärtustavad kohaliku toidu tarbimist, on õppetöö osana toidu teemade käsitlemine vähene. Ka kalatoitude vähene populaarsus viitab vajadusele tõsta teadlikkust ja muuta menüüd mitmekesisemaks. Teiste kultuuride toitumise lisamine kooli menüüsse. Taimse teisipäeva liikumisega liitumine.
- **Energia ja kliimamuutused** ei ole olnud fookuses.
- **Õpilaste ja vanemate kaasamine** Rohelise kooli tegevustesse võiks olla süsteemsem ja mitmekesisem. Väljakutseks on lapsevanemate ja õpilaste kaasamine töögruppi. Mõned lapsevanemad soovivad rohkem praktilist kaasamist ja võimalust osaleda koos lastega.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et koolis on loodud head alused keskkonnateadlikkuse kujundamiseks ja jätkusuutliku eluviisi edendamiseks. Prügi ja jäätmete teema on koolis olnud erilise tähelepanu all kaks viimast aastat, järgmisel õppeaastal tasuks kaaluda võtta fookusesse teemad, mis on seni olnud tagaplaanil nagu energia, kliimamuutused või globaalne kodakondsus.